

מכמני ויקרא רבה לפרשת מצורע

מים ראשונים: מדרש ויקרא רבה הוא מהמדרשים הקדומים והארצישראלים ובו, לצד מדרשים עשירים ומרתקים, גם פתגמים ומכמני לשון עשירים. כבר הקדשנו דף מיוחד למכמני הלשון של מדרש ויקרא רבה בפרשת ויקרא וכמו כן למכמני הלשון של ויקרא רבה בפרשת צו. וגם במכמני הלשון של פרשת תזריע כבר שלחנו קולמוסנו; והנה הגיעה שעתה של פרשת מצורע. והנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה, יזכנו להשלים מכמני פרשות נוספות בספר ויקרא ובשאר מדרשים ופרשות השבוע.

המלצה לקריאת הדף: מי מבין מסיבי שולחן השבת, יקריא כל ביטוי וייתן הזדמנות למסובים להסביר אותו ומקורו (מותר גם לנחש). בשיח ובנחת, לא כחידון. אח"כ יקראו את הערת השוליים ויקיימו להגות באמרי שפר ותינוק ללמדו ספר. ולא ישכחו גם לאכול מגדנות, לשיר זמירות ולשדך הבנות.

ויקרא רבה פרשה טז

מי שמבקש סם חיים, יבוא ויטול.¹

פוסקים ברבים ואינם נותנים.²

מילה בסלע ושתיקה בתרי (בשנים).³

יבוא קול ויכפר על קול.⁴

¹ ראה שם הסיפור על ר' ינאי והרוכל: "מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר בעיירות הסמוכות לציפורי. והיה מכריז ואומר: מי שמבקש לקנות סם חיים יבוא ויטול. ר' ינאי היה יושב ופושט בטרקלינו (היינו לומד תורה כפשוטה). שמעו מכריז: מי שמבקש לקנות סם חיים. הציץ עליו ר' ינאי ואמר לו: בוא עלה לכאן, מכור לי. אמר לו: לא אתה צריך לו ולא שכמותך. הטריח עליו. עלה אצלו. הוציא לו ספר תילים, הראה לו פסוק זה: מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. מה כתוב אחריו? נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורודפהו (שם יד-טו). אמר ר' ינאי: כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט (מהו פשוט), עד שבא רוכל זה והודיעו: מי האיש החפץ חיים". סם החיים הוא נצירת הלשון. מצורע, עפ"י מדרשים רבים, הוא מי שמוציא-רע, היינו מדבר לשון הרע וזה הקשר לפרשתנו. ראה דברינו מצורע – מוציא שם רע בפרשה זו. ועכ"פ, סם חיים הוא כינוי גם לתורה כולה. ראה ספרי דברים פסקא מה: "ושמתם את דברי אלה על לבבכם, מגיד שנמשלו דברי תורה בסם חיים" ובגמרא קידושין ל ע"ב: "ושמתם - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים". וצריך גם להיזהר מהסם הזה, כמאמר הגמרא ביומא עב ע"ב: "אמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב וזאת התורה אשר שם משה, זכה - נעשית לו סם חיים, לא זכה - נעשית לו סם מיתה. והיינו דאמר רבא: דאומן לה - סמא דחייא, דלא אומן לה - סמא דמותא". ראה דברינו סם חיים וסם מוות בדפים המיוחדים. שנזכה להיות בצד האומנים ולא ניכשל.

² אלה שנודרים צדקה או תרומות בפומבי ואח"כ אינם נותנים. הרבה הבטחות ומיעוט תרומות. כפסוק במשלי כה יד: "נְשִׂאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אֵין אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתְת־שֶׁקֶר", וכמאמר אחינו שמעבר לים: Put your money where your mouth is. לפי ריבוי אזכור הביטוי בספרות חז"ל, נראה שתופעה זו איננה חידוש של הדורות האחרונים. ראה אבות דרבי נתן נוסח ב פרק לא: "בעון ג' דברים בעלי בתים נמסרים למלכות: על שהם מלויים בריבית ועל שכובשים שטרות פרועים ועל שפוסקים צדקה ברבים ואינם נותנים". וכך הוא גם בגמרא סוכה כט ע"ב, מסכת דרך ארץ פרק המניין ועוד. ובגמרא תענית ח ע"ב: "אמר רבי יוחנן: אין הגשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין, שנאמר: נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר (משלי כה יד)". וכך הוא גם בגמרא יבמות ע"ח ע"ב, ירושלמי תענית פרק ג הלכה ג, ירושלמי קידושין פרק הלכה א ועוד. ובמדרש ויקרא רבה בו אנו עוסקים הדבר קשור למכת הצרעת: "זאת תהיה תורת המצורע - זהו שכתוב: אֶל־תִּתֶּן אֶת־פִּיךָ לְחִטְיָא אֶת־בְּשָׂרְךָ וְאֶל־תֹּאמַר לְפָנַי הַפְּלֹאֵךְ כִּי שִׁגְגָה הִיא לְמַה יִקְצָף הָאֱלֹהִים עֲלֶיךָ וְחָבַל אֶת־מַעְשֶׂה יָדְךָ (קהלת ה ה). רבי יהושע בן לוי פתר המקרא באלו שפוסקים צדקה ברבים ואין נותנין". מנגד, ראה הסיפור על נדיבותו של אבא יודן, שפסק מעט ונתן הרבה, בויקרא רבה ה ד, ירושלמי הוריות פרק ג הלכה ד, דברים רבה ד ח, מובא בדברינו כי ירחיב בפרשת ראה. שנזכה להיות מהנותנים שאינם פוסקים.

³ פתגם זה מופיע, ולא בכדי, בהקשר קרוב לפתגם הקודם (וזה שלפניו). כנגד הקולות שמדברים לשון הרע, או אלה שמתהללים במתת שוא - שניהם מסתכנים בנגע הצרעת, העצה הכי טובה היא לא לדבר כלל. ראה בדומה הדיון לגבי נדרים (ויקרא רבה לז א, נדרים ט ע"א ומקורות אחרים) אם המעלה הטובה היא לנדור ולשלם או לא לנדור כלל ורק לקיים ולעשות (מחלוקת ר' מאיר ור' יהודה בהיפוך שיטות בין הבבלי לירושלמי, ראה דברינו איש כי ידור נדר לה' בפרשת מטות). חזרה למדרש שלנו בויקרא רבה טז ה: "אמר ר' יהושע בן לוי: מלה בסלע ומשתוקא בשתים. דתנן: שמעון בנו אומר: כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה (אבות א יז)". ובגמרא מגילה יח ע"א: "דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא, ואמרי לה איש כפר גבור חיל: מאי דכתיב לך דומיה תהילה - סמא דכולה משתוקא. כי אתא רב דימי אמר: אמרי במערבא: מלה - בסלע, משתוקא - בתרין". סלע הוא מטבע (שווה ארבע דינרים) ופירוש המשפט הוא שמילה מדודה ושקולה שווה סלע, אבל השתיקה שווה שני סלעים! ולפיכך, הביטוי השגור בלשוננו היום: מילה (חקוקה) בסלע, במשמעות של דיבור מחייב וברור, כמו אותיות שחקוקות באבן, היא וריאציה של על הביטוי "מילה בסלע" המקורי שמשמעותו אחרת לגמרי.

⁴ ראה הפתגם בהקשר המדרש המלא: "וְצֹנֵה הַפְּהֵן וְלָקַח לְמַטְהַר שְׁתֵּי צִפְרִים חֵיטּוֹת טְהוֹרוֹת וְגו' (ויקרא יד ד) - א"ר יהודה בר סימון: ציפורים אלו קולניות הן. אמר הקב"ה: יבוא קול ויכפר על קול". הציפורים הקולניות מכפרות על הקול של לשון הרע שבגיננו נענש המצורע. פטפוט הציפורים מזכיר את פטפוט לשון הרע. ראה רש"י על הפסוק: "לפי שהנגעים באין על לשון הרע, שהוא מעשה

ממך הוא.⁵תשעים ותשעה בצינה ואחד בידי שמים.⁶

ויקרא רבה פרשה יז

שבילי תורה כבושים בלבם.⁷בריא כאולם.⁸

פטופטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו ציפורים, שמפטפטין תמיד בצפצופו קול". ובלשון הגמרא בערכין טז ע"ב: "אמר הקב"ה: הוה עושה מעשה פטיט, לפיכך אמרה תורה: יביא קרבן פטיט". בנוסף, ציפור הדרור המעופפת לכל עבר, מזכירה את לשון הרע שעובר במהירות ובחופשיות ממקום למקום ללא גבולות. ראה ויקרא רבה כו ב (ירושלמי פאה פרק א הלכה א): "בעל הלשון שהוא אומר כאן והורג ברומי. אומר ברומי והורג בסוף העולם". וכבר קדם לכולם להלל (פרק י פסוק כ): "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר". והדברים נכונים שבעתיים בזמננו ודיבורים נשלחים בקלות ובמהירות אלקטרונית לכל עבר ולמספר רב של אנשים והכל נשמר ומתועד "בענן". ראה גם המשך הדרשה שם של ר' יהושע בן לוי שדן קל וחומר מכפרת "צפור דרור שאוכלת מפתו ושותה מימיו" לכפרת הכהן "שנהנה מישראל בכ"ד מתנות כהונה". קלות הכפרה של ציפור הדרור מרמזת אולי גם על כך שבקלות יחסית, יכול האדם להיזהר מנזקי לשון הרע החמורים כל כך.

⁵ בידך הדבר! ראה הפתגם המלא בהקשר הדרשה: "וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע (ויקרא יד ג) - אמר ר' אחא: מאדם הוא שלא יבואו חולאים עליו. על דעתו של ר' אחא, שאמר ר' אחא: והסיר ה' ממך כל חולי (דברים ז, טו) ממך הוא שלא יבואו חולאים עליו". הכל תלוי באדם עצמו. בידו למנוע מעצמו מחלות ופגעים, אם ישמור על עצמו בגוף וברוח. ראה א"ר ר' אחא מדקדק בפסוק שהכהן אינו מרפא רק מגלה ש"הנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע" - ההתרפאות באה מן הצרוע, מכך ששינה מהרגליו הרעים בגוף וברוח. הביטוי "על דעתו של ר' אחא" משמעותו שדרשה זו חוזרת על דרשה דומה של ר' אחא על פסוק בספר דברים: "והסיר ה' ממך כל חולי" - הקב"ה מסיר את החולי כאשר זה בא ממך! אסוציאטיבית, אנחנו נזכרים בפסוק בתפילת דוד במעמד התנדבות העם לבניין בית המקדש, דברי הימים א כט יד: "כיממך הפל ומידך נתנו לך", עליו הארכנו לדרוש בדברינו **מידך נתנו לך** בפרשת ויקהל. דוד מודה לקב"ה ואומר: ממך הכל, והקב"ה (עפי" המדרש) עונה לו: לא כן, ממך הוא - הרבה מאד תלוי בך! ואולי הדברים גם מתקשרים למדרש דברים רבה פרשה ז סימן י על הפסוק: "ולא נתן ה' לכם לב לדעת" - אמר רבי יצחק: בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו: כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, אמר הקב"ה: מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי ... כל הימים ... היה להם [לבני ישראל] לומר: ריבוננו של עולם, אתה תן! לפיכך אמר משה: ולא נתן ה' לכם לב לדעת". ראה דברינו **השעה שהוחמצה?** בפרשת כי תבוא, שם דנו במדרש זה והראינו שהמענה של הקב"ה למשאלה האוטופית "תן אתה", שגם משה נסחף אחריה, הוא שתיקה שפירושה: אתם צריכים לעשות את הצעד הראשון. הכל מכם והבא ליטהר מסייעים בידו. הקב"ה לא יחליף את כח הבחירה של האדם. ראה עוד בהמשך המדרש: "אנטונינוס אמר לרבינו הקדוש: התפלל עלי. אמר לו: תינצל מן הצינה. אמר לו: הוסף כסות אחת והצינה הולכת. אמר לו: תינצל מהשרב. אמר לו: עכשיו התפלל עלי! שכתוב: ואין נסתר מחמתו (תהלים יט ז). רבי שמואל ברבי נחמן בשם רבי נתן אמר: תשעים ותשעה בשרב ואחד בידי שמים. ורבותינו אומרים: תשעים ותשעה בפשיעה ואחד בידי שמים". מדרש חשוב לעונת המעבר בה אני מצויים ולקראת הקיץ הבעל"ט.

⁶ פתגם זה הוא המשך ישיר לפתגם הקודם שהכל בידי האדם. ראה מסכת בבא מציעא קז ע"ב: "והסיר ה' ממך כל חולי ... רבי חנינא אמר: זו צינה, דאמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מצננים פחים, שנאמר: צנים פחים בדרך עיקש, שומר נפשו ירחק מהם" (משלי כב ה). נראה שאפשר לחבר את דרשת ר' חנינא זו עם דרשת ר' אחא שראינו בהערת השוליים הקודמת. מדרשות אלה עולה סיוע ברור לשיטת הרמב"ם (בשמונה פרקים, הקדמתו למסכת אבות) אשר מרחיב מאד את מאמר חז"ל "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" והופך את הקערה על פיה. הוא מצמצם את "הכל" לתכונות מולדות שאין לאדם שום שליטה בהם ומאיזך, מרחיב את "חוץ מיראת שמים" לכל מעשיו ופעולותיו של האדם. ראה דברינו **הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים** בפרשת עקב.

⁷ כינוי לתלמידי חכמים שהתורה סלולה בלבם ונהירים להם שביליה ודרכיה המורכבים. ראה הדרשה בתחילת פרשת צרעת הבית המשלבת את פסוק א שבתחילת פרק עג בתהלים: "מִמָּוֹר לְאֶסְפָּא אֶךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לְבָב" עם הפסוק בתהלים פד ו: "אֲשֶׁרִי אֶדְם עוֹדְלוּ בְךָ מְסֻלוֹת בְּלָבָב". "ברי לבב - אלו שלבם ברי במצוות. "מסילות בלבבם - אלו שבילי התורה כבושים בלבם". עוד שם "הישירים בלבבותם והקוראים באמת", שנראה עפ"י תחילת הדרשה וסופה, שכל אלה אינם צריכים לחשוש מנגע הצרעת. אבל גם הם צריכים לדעת שאין ביטחון ואין לעשות חשבון ולעולם יש להיזהר, שכן "מטולטלים הם שבילי התורה". ראה מדרש תנחומים פרשת עקב סימן ג: "והיה עקב ששמעון. זה שאומר הכתוב: אורח חיים פן תפלו נעו מעגלותיה לא תדע (משלי ה), אמר ר' אבא בר כהנא: שלא תהיה נושא ונותן במצותיה של תורה ורואה איזה שכרה של תורה ומצוה מרובה ועושה אותה. למה נעו מעגלותיה לא תדע? מטולטלין הם שבילי התורה. אמר ר' חייא: משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרדס, והכניס בו פועלים, ולא גילה להם המלך שכר נטיעותיו. כי אילו גילה להם שכר נטיעותיו, הן רואין איזה נטיעה שכרה מרובה ונוטעין אותה. נמצאת מלאכת הפרדס מקצתה בטילה ומקצתה קיימת. כך לא גילה הקב"ה בתורה שכר כל מצוה ומצוה, שאילו גילה נמצאו המצות מקצתן קיימות ומקצתן בטילות". אז אולי המשמעות של "שבילי תורה כבושים בלבם" היא כפולה: שנהירים להם שבילי התורה, אבל הם כובשים זאת בלבם ואינם מראים זאת כלפי חוץ כי הם יודעים שאין בידע שלהם שום ביטחון, בוודאי לא ערובה לשכר. ועכ"פ, גם מי שלכאורה כבש את מסילות התורה, צריך להיזהר ממסילות דרך ארץ והוויות העולם שלא יארע לו מה שקרה לרבי יהושע בן חנניה שהלך בדרך שחוטכת שדה ואמרה לו אותה תינוקת (ילדה): "רבי, לא שדה היא זו? אמרתי לה: לא, דרך כבושה היא? אמרה לי: ליסטים כמותך כבושה" (מסכת עירובין דף נג עמוד ב).

⁸ "בריא אולם" הוא ביטוי מפסוק בספר תהלים עג ד: "כי אין חרצבות למוותם ובריא אולם" והוא מתאר את עולמם השלו והרגוע לכאורה של הרשעים שהצדיק מקנא בהם: "כִּי־קִנְיָתִי בְהוֹלְלִים שְׁלוֹם רָשָׁעִים אֶרְאֶה: כִּי־אֵין חֲרָצְבוֹת לְמוֹתָם וְבֵרִיא אֹלָם: בְּעֵמֶל אָנוּשׁ אֵינָמוּ וְעַם־אֶדָם לֹא יִנְגְעוּ". הדרשה בויקרא רבה על הפסוק כולו היא: "כי אין חרצבות למוותם - הרהרותם בחלאים ולא צְבִיתָם בעוונות אלא: ובריא אולם - עשיתים בריאים כאולם, כדתנן: פתחו של אולם ארכו ארבעים אמה ורחבו עשרים אמה וחמשה מִלְתְּרָאוֹת של מִלָּה היו על גביו". זו ציטטה ממשנה במסכת מדות (פרק ג משנה ז) המתארת את גודלו של האולם בבית המקדש והקורות העבות ("המלתראות") שהיו מוצבות עליו מקצה לקצה. אולם כזה הוא בהכרח חזק ובריא. זו משמעות הביטוי שזכו לה דווקא הרשעים! ראה גם בגמרא שבת לא ע"ב: "דרש רבא בר רב עולא: מאי דכתיב כי אין חרצבות למוותם ובריא אולם - אמר הקב"ה: לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה, אלא שלבם בריא להן כאולם". ורש"י שם מפרש: "כאולם שפתחו פתוח ורחב". ובמדרש תנחומים (בובר) בפרשתנו סימן יא: "ובריא אולם, לפיכך הם בריאים כאולם ... שהם בריאים כסבלו של עולם".

אין בעל הרחמים נוגע בנפשות תחילה.⁹

עֲשֵׂה אֹתָהּ אֶפְטָרָה¹⁰

התושב מפנה לבעל הבית¹¹

שבת שלום מחלקי המים

הצדיקים צריכים סייעתא גדולה מהשמים להגיע ללב פתוח, רחב ובריא: "אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו" (שיר השירים רבה (וילנא) ה ב). רק הראשונים ויחידי סגולה זכו ללב רחב ופתוח כאולם: "אמר רבי יוחנן: לבן של ראשונים כפתחו של אולם, ושל אחרונים כפתחו של היכל - ואנו כמלוא נקב מחט סידקית" (מסכת עירובין דף נג עמוד א). ואילו הרשעים: "עשיתם בריאים כאולם". סוחבים על גבם קורות גדולות, כאולם בית המקדש, ואין חרצובות למותם.

⁹ הקב"ה מכה את האדם תחילה בממונו ורכושו ורק כאשר זה ממאן לתקן את דרכיו, ורק כעונש אחרון, הוא מכה בגופו (מה שלהוותנו לא תמיד זכינו לראות). מוטיב זה נלקח מספר איוב, כמסופר בפרק א שם, כיצד האסונות נוחתים עליו בהדרגה משבי הרכוש, דרך מכת טבע (אש) על הצאן והרועים, דרך פשיטות אויב ופגיעות בנפש ורכוש ועד מות כל הבנים והבנות. המדרש, ממשיך גם למכות מצרים, למגילת רות ולפרשת השבוע, לדיני צרעת הבית: "אף במצרים כן, שנאמר: יסגר לברד בעירם ומקניהם לרשפים (תהלים עח), ואח"כ: ויך גפנם ותאנתם וישבר עץ גבולם, ואח"כ: ויך כל בכור בארצם ראשית לכל אונם. אף מחלון וכליון כן, בתחילה נגעה בהם מדת הדין בממונם ואח"כ: וימותו גם שניהם. ואף נגעים הבאים על אדם, תחילה הן באים בביתו, חזר בו - טעון חליצה, אם לא - טעון נתיצה. הרי הן באים על בגדיו, חזר בו - טעון כביסה, ואם לאו - טעון שריפה. הרי הם באים על גופו, חזר בו - יטהר, ואם לאו - בדרך ישב מחוץ למחנה מושבו". ובמדרש תנחומא (בובר) פרשת תזריע סימן יד: "אדם כי יהיה בעור בשרו - קשה לפני הקב"ה לפשוט ידו באדם זה, אלא מתרה אותו ומלקה ביתו, שנאמר: ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. חזר בו - יפה. ואם לאו - מלקה את בגדו, שנאמר: והבגד כי יהיה בו נגע צרעת. חזר בו - יפה, ואם לאו - באין על גופו, שנאמר: אדם כי יהיה בעור בשרו". שזה אגב הסדר ההפוך מהמקרא. וכבר הרחבנו במוטיב זה בדברינו [צרעת הבית](#) בפרשה זו.

¹⁰ או בלשון אחרת (נוסח וילנא כאן): "עביד ליה נטילת רשות". הכוונה, לדבר תורה (דרשה קצרה) שהיו אומרים לפני שנפרדים, כשמסיימים את הלימוד ונפטרים והולכים. (ומכאן אולי גם הפטרה שאנחנו קוראים כל שבת שהיא סוג של פרידה מכובדת מספר התורה שבו זה עתה קראנו, באמצעות קריאה בנביאים הממשיכים אותה. ראה נוסח ברכת ההפטרה). בגמרא ברכות לא ע"א למדנו: "אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרה". אבל כאן, במדרש ויקרא רבה - באגדה. ראה מי עשה שם אפטרה ומה אמר: "ר' יעקב בר' יהודה בשם ר' נתן מבית גוברין עשה אותה אפטרה (עביד ליה נטילת רשות): ומה אליעזר, על ידי ששימש לאותו צדיק באמונה, יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך, אחינו ישראל שנוהגים כבוד עם גדוליהם - על אחת כמה וכמה". (והקשר לפרשת השבוע דורש עיון נוסף, ראה שם במקור). דוגמא נוספת יש לנו בבראשית רבה לה ג: "ר' יצחק ור' יונתן ור' יודן בן גרים הלכו לשמוע פרשת תורה מר' שמעון בן יוחאי ... נטלו רשות ממנו והמתינו שם יום אחד. אמרו: צריכים אנו ליטול ממנו פעם שנייה". אחד מהם דרש את הפסוק מיהושע כב ו: "ויברכם יהושע וישלחם וילכו אל אהליהם". והשני דרש את הפסוק מספר מלכים א פרק ח בסיום חנוכת הבית: "ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך". ראה מקבילה בגמרא מועד קטן ט ע"א. הדגש בשניהם הוא על הצורך ליטול רשות פעם שנייה. וכל היודע מקורות נוספים על "עשיית אפטרה" או נטילת רשות להיפרד מתוך דברי אגדה או הלכה, אנא יחיש דברו אלינו.

¹¹ הדייר הזמני, השוכר, משתלט על הבית ומגרש את בעל הבית. עבודה זרה שעם ישראל מכניס, עד למקדש עצמו, גורמת לקב"ה, לשכינה, לבעל הבית, להסתלק. ראה עוד במדרש שם: "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם - זה בית המקדש... ובא אשר לו הבית - זה הקב"ה... והגיד לכהן - זה ירמיה... כנגע נראה לי בית - זו טינופת עבודה זרה. ויש אומרים: זה צלמו של מנשה. זהו שכתוב: והנה מצפון לשער המזבח סמל הקנאה הזה בביאה (יחזקאל ח ה). מהו בביאה? אמר רבי אחא: ביא, ביא! התושב מפנה לבעל הבית". ובהמשך המדרש שם, דרשתו של רבי ברכיה על הפסוק בישעיה כח כ: "כי קצר המצע מהשתרע - אין המטה יכולה לקבל אשה ובעלה וריעה כאחת". ראה גם הדרשה הציורית בפתחתא כה באיכה רבה איך השכינה מסתלקת בהדרגה מבית המקדש שבו אין לה יותר מקום: "עשר מסעות נסעה השכינה, מכרוב לכרוב, ומכרוב למפתן הבית, מן מפתן הבית לכרובים... ובוכה ואומרת: הוי שלום בית מקדשי, הוי שלום בית מלכותי, הוי שלום בית יקר, הוי שלום בית מקדשי". אבל מנגד, ראה דברינו [על השיתוף](#) בפרשת כי תשא ואכמ"ל. ועל מנשה כבר זכינו להשלים את הדף [מנשה בן חזקיהו מלך יהודה](#) בדפים המיוחדים.